

פְּרִשֶׁת תְּרוּמָה

אחדות וזוגיות

■ אותיות אל"ף בי"ת

האות הראשונה, שבה בחרה התורה לפתוח את פרק בריאת העולם, היא האות בי"ת:

"בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ."

רמז למשמעות שהתורה מייחסת לאות הראשונה היא העובדה, שאות זו גדולה משאר האותיות.

להלן קטע ממדרש "ילקוט שמעוני", המתאר לנו באופן ציורי דו־שיח בין הקב"ה ובין אותיות התורה:

"אמר רבי עקיבא: עשרים ושתיים אותיות, בהן נתנה כל התורה כולה. בשעה שביקש לברוא את העולם, ירדו ועמדו לפני הקב"ה. זו אומרת לפניו: בי תברא העולם, וזו אומרת לפניו: בי תברא העולם. בתחילה נכנסה תי"ו. אמרה לפניו: רבש"ע רצונך שתברא בי את העולם, שבי אתה עתיד ליתן את התורה לישראל ע"י משה, שנאמר: 'תֹּרָה צִוָּה לָנוּ מֹשֶׁה...' (דברים לג, ד)?"

השיב הקב"ה ואמר: לאו! מפני שאני עתיד לעשות בך רושם על מצחות האנשים (העומדים למות), שנאמר: '...וְהִתְנַיֵת תָּו... (יחזקאל ט, ד). מיד יצאה מלפניו בפחי נפש."

השאלה באיזה אות תתחיל התורה, אינה שאלה טכנית אלא מהותית. כל אות מסמלת שיטה ותפיסת עולם.

האות תי"ו, שהיא האחרונה באותיות אל"ף בי"ת, מסמלת תכליתיות; כלומר, בכל דבר להגיע ישר לתכלית ולדלג על שלבי הביניים. טענתה בדבר המילה 'תורה' הפותחת באות תי"ו, ממוקדת בתכלית העולם המגולמת בתורה. השיב לה הקב"ה ואמר, באות הזו סומנו גם אלו שעתידיים למות בנבואת יחזקאל. כלומר, זהו גם סוף האדם. הקב"ה חפץ בחיים שהם, הדרך הארוכה בהשגת המטרה; לא רק התכלית חשובה אלא גם הדרך להשגתה.
ממשיך המדרש ומתאר:

"ואח"כ נכנסה שי"ן, וכן כל אות ואות.
אחרי כולן נכנסה בי"ת ואמרה לפניו: רבש"ע רצונך שתברא בי את העולם, שבי אומרים בכל יום 'פְּרוּף ה' לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן' (תהילים פט, נג)?
השיב הקב"ה: הן! ברוך הבא בשם ה'. מיד קבלה הקב"ה וברא את העולם בבי"ת, שנאמר: 'פְּרָאשִׁית בְּרָא... (בראשית א, א)".

האות בי"ת מבטאת זוגיות, זכר ונקבה. רק באמצעות הזוגיות הזו מתגלית הברכה. המילה 'ברך' פותחת באות ב', שמספרה הוא שתיים, ממשיכה באות ר' שמספרה מאתיים, ומסיימת באות כ' שמספרה עשרים. הכול בסימן כפול והכול בסימן ברכת ה', "פְּרוּ וְרַבּוּ".

המדרש חותם בתיאור הבא:

"אל"ף, כיוון שראה את הקב"ה שקיבל ממנו (מן האות בי"ת) לברוא את העולם, עמד לו לצד אחד ושתק, עד שקרא לו הקב"ה ואמר לו: אל"ף מפני מה אתה שותק ואין אתה אומר לי כלום? השיב אל"ף ואמר לו: רבש"ע מפני שאין בי כוח לומר לפניך כלום, שכל האותיות מחושבים במניין מרובה ואני במניין מועט. בי"ת בשתיים, גימ"ל בשלשה, וכן כולם, ואני באחד!
השיב הקב"ה ואמר לו: אל"ף, אל תתיירא, שאתה ראש לכולן כמלך. אתה אחד, ואני אחד, והתורה אחת, שאני עתיד ליתן בך לעמי ישראל שנאמר: 'אֶנְכִי ה' אֱלֹהֶיךָ... (שמות כ, ב)".
(ילקוט שמעוני א)

האות אל"ף שהיא בגימטרייה 1, מסמלת את האחד. במציאות החומרית שלנו, לאחד אין המשכיות, בניגוד לזוג היוצרים את ההמשכיות. משום כך, שייכת האות אל"ף לעולם הרוחני ולמציאות ה' שהוא אחד. במציאות הרוחנית הזוגיות אסורה ואין לה מקום.

למעשה, במדרש זה, מציג בפנינו רבי עקיבא שני פסוקי מפתח, המִתְפַּקְדִים כשני צירים:

1. "בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים..."
2. "אֲנֹכִי ה' אֱלֹהֶיךָ".

הפסוק שבו נברא העולם, מתחיל באות **בי"ת**, לעומת הפסוק הפותח את עשרת הדברות, שמתחיל באות **אל"ף**.
הגמרא במסכת בבא בתרא קובעת:

"אמר רב יהודה אמר רב: כל מה שברא הקב"ה בעולמו - זכר ונקבה בראם".

(בבא בתרא עד:)

כלומר, כל המציאות החומרית מבוססת על זוגיות. פנים ואחור, ימין ושמאל, מעלה ומטה, פלוס ומינוס, שני קטבים, חומר ואנרגיה, אמצעי ומטרה וכו'.
היום, לאור התקדמות המחקר המדעי, דבריו של רב כוללים את כל המציאות, כולל החלקיקים הזעירים של החומר, כגון אלקטרונים.
מצד שני, המקור הא-להי לעולם, הוא בורא אחד בלבד, במובן העמוק ביותר של המילה **"אחד"**.
האחדות הזו היא רוחנית ללא גבולות, ופשטות ללא מורכבות.

■ אחדות ופיצול

העולם הזה שהוא **'זוגי'**, נברא על ידי ה' שהוא **'אחד'**. כלומר, זוגיות הנובעת מן האחדות. רעיון זה מקבל את ביטויו בשני כלים מרכזיים במשכן העדות:
1. כפורת, המכסה את ארון העדות, ועליה שני כרובים:

"וְעִשִׂיתְּ שְׁנַיִם כְּרֻבִים זָהָב מְקֻשָּׁה תַעֲשֶׂה אֹתָם מְשֻׁנֵי קְצוֹת הַכַּפֹּרֶת". (שמות כה, יח)

2. מנורת שבעת הקנים:

"וְעִשִׂיתְּ מְנֹרֶת זָהָב טָהוֹר, מְקֻשָּׁה תַעֲשֶׂה הַמְּנֹרָה... וְשֵׁה קְנִים יְצַאִים מִצְדֵיהָ, שְׁלֹשָׁה קְנֵי מְנֹרָה מִצְדֵּה הָאֶחָד וְשְׁלֹשָׁה קְנֵי מְנֹרָה מִצְדֵּה הַשֵּׁנִי".

(שם, פסוקים לא-לב)

על רקע האיסור החמור של עבודה זרה, מלְוֹוה הציווי להציב על ארון העדות שני כרובים בעלי כנפיים, בהדגשה הבאה:
"מִקְשָׁה תַעֲשֶׂה אֹתָם מִשְׁנֵי קְצוֹת הַכַּפֹּרֶת".

כלומר, הכרובים חייבים להיות מגולפים מתוך הכפורת ולא מודבקים עליה. זאת כדי להורות, שמקור שני הכרובים הוא אחד.

גם במנורה, קיימים שני צדדים מקבילים, ימין ושמאל. משום כך, גם הם חייבים לצמוח מתוך גוף המנורה ולא מודבקים או מולחמים עליה.

"מִקְשָׁה תַעֲשֶׂה הַמְּנוֹרָה... גְּבִיעֶיהָ כַּפֹּתֶיהָ וּפְרָחֶיהָ מִמְּנֶה יִהְיוּ". (שם, פסוק לא)

מכאן יוצא מִקְּוֶר חד וברור, שכל הפיצולים נובעים מן האחד.

■ וּפְנִיָּהֵם אִישׁ אֶל אָחִיו

חכמינו זכרונם לברכה קבעו: איש ואישה – זכו, שכינה ביניהם. האות יו"ד והאות ה' מייחדים את המילים איש ואשה. אם יש לשניהם שאיפה רוחנית משותפת, פירושו של דבר שזכו לצירוף האותיות המרכיבות את שם ה' שהוא י-ה, שהוא מעין התגלות שכינה.

כדי לתת אופק רחב יותר לנקודה הזאת, יש להתבונן מהיכן היה יוצא הקול הנבואי, המדריך את משה רבנו בהוראותיו לבני ישראל:

"...וַיִּשְׁמַע אֶת הַקּוֹל מִדְּבַר אֱלֹהֵי מַעַל הַכַּפֹּרֶת אֲשֶׁר עַל אֲרֹן הָעֵדוּת מִבֵּין שְׁנֵי הַכְּרֹבִים, וַיְדַבֵּר אֵלָיו". (במדבר ז, פט)

הקול הנבואי היה בוקע מן החריץ הדק המפריד בין שני הכרובים שעל הכפורת, והוא מתקשר לאחד התנאים המרכזיים המאפיינים את שני הכרובים:

"וְהָיוּ הַכְּרֹבִים פְּרָשֵׁי כְּנָפַיִם לְמַעַלָּה... וּפְנִיָּהֵם אִישׁ אֶל אָחִיו...". (שמות כה, ב)

לא די בעובדה ששני הכרובים מגולפים ממקור אחד. חובה לגלף אותם באופן שפניהם יקבילו זה מול זה.

גם במנורה ניתן להבחין בבירור, שהתנאי הזה הוא תנאי מרכזי:

"...אֶל מוֹל פְּנֵי הַמְּנוֹרָה יֵאָרוּ שְׁבַעַת הַנְּרוֹת". (במדבר ח, ב)

אין די בעובדה, שקני המנורה על כל אביזריהם יהיו מגולפים מזהב המנורה עצמה.

קיימת חובה לכוון את הלהבות של כל הנרות לכיוונו של הנר האמצעי. הכרובים יוצאים מן הכפורת האחת, וחוזרים להתאחד במבטם. גם קני הנרות יוצאים מגוף המנורה האחד, ושבים להתאחד בהטיית הפתילות אל הקנה האמצעי.

התמונה הכוללת הזו, משרטטת את הרעיון הבא.

הכול בא מן האחד והכול שב אל האחד. רק כאשר יוצרים תיאום בין שני חלקי הזוג פנים אל פנים מתוך אחדות, רק אז, יבקע קול נבואי מן החריץ הזעיר שבמקום המפגש. מנין נובע הקול הנבואי? האם התופעה הזאת באה לידי ביטוי גם בהיבטים נוספים?

■ המימד הנוסף

גוף האדם הוא זוגי, ימין ושמאל. כמעט כל מה שיש בצד ימין יש בצד שמאל. היה מקום לחשוב, שהצד הנוסף נברא, אך ורק כדי שישמש מילוי מקום לעת הצורך. אך אצל הקב"ה, הכול הוא בתכנון מושלם ואין צורך ליצור זרבות. זה אמנם נכון, שאפשר להשתמש באחד הצדדים כזרבה, אך אין זו המטרה העיקרית ביצירת הזוגיות.

נאמר בזהירות ראויה, שהקב"ה יצר את העולם הזה בכלל ואת האדם בפרט בצורה זוגית, בכדי שאיחודם יגלה מימד נוסף אשר ייקרא על שמו.

להלן שש דוגמאות שידגימו את הרעיון הזה:

רגליים

גם עם רגל אחת אפשר להתקדם באמצעות קפיצות; אך שתי הרגליים נועדו להקנות יציבות, הן בעמידה והן בהליכה וריצה. היציבות, היא מימד נוסף, הנרכש באמצעות שימוש מושכל בזוג הרגליים.

ידיים

כל יד מסוגלת לפעול עצמאית. אך היכולת ללפות חפץ שאין לו בית אחיזה, תלויה בתיאום בין שתי הידיים ובסיוע עמוד השדרה. זהו מימד נוסף המושג באמצעות שתי הידיים.

עיניים

עין אחת רואה כל מה שהעין השנייה רואה. השימוש בשתי העיניים בעת ובעונה אחת מאפשר קליטה של מרחק ועומק. מימד זה מושג על ידי מיקוד שתי העיניים בנקודה אחת.

אוזניים

אפשר לשמוע באוזן אחת כל מה שאפשר לשמוע באוזן השנייה. האזנה בשתי האוזניים גם יחד, מאפשרת לקלוט גם כיוון והתמצאות במרחב. אדם השומע רק באוזן אחת, אינו יכול להבחין מאיזו זווית במרחב מגיע הקול. שמיעה סטריאופונית בשתי האוזניים מעניקה לנו את היכולת לקלוט את מיקומם של מקורות הצלילים.

חוטם

אפשר לנשום גם דרך נחיר אחד באף. אך רק נשימה בשני הנחיריים גם יחד, מסוגלת להעניק נשימה עמוקה, מלאה חמצן לריאות הגוף.

מוח

חצי המוח הימני אחראי על הצד ההומאני והאמנותי, כגון: רגשות, מוסיקה וציור. החצי השמאלי של המוח אחראי על הצד הריאלי והמדעי, כגון: חשיבה שכלית, ניתוח, הרכבה ודיבור. רק שיתוף פעולה הדוק בין שכל ורגש, כושר ניתוח ודמיון מרקיע גם יחד, מאפשר השגת מימד נוסף, והוא המימד הנבואי, הרוחני העמוק. כעת אנו מבינים טוב יותר, מדוע הקול הנבואי העובר מה' אל משה, מתגלה דווקא מבין שני הכרובים, בנקודת החיבור. נוסף ונפרט.

בחלוקת האחד לשניים נעלם מן האחד מימד מרכזי. באמצעות הבחירה החופשית, בוחר האדם מרצונו לשוב ולהתאחד, ובכך הוא מחזיר את המימד הנוסף שנעלם. כעת, המימד הנוסף מגיע בזכות ולא בחסד.

ביום השני מימי הבריאה, נעלם התואר "כי טוב". הסיבה הייתה פיצול המים לשניים, אלו שממעל לרקיע ואלו שמתחת לרקיע. בשעה שאדם מחפש ומוצא את בת זוגו, הרי הוא מחזיר את המימד שנעלם, כלשון המטבע שטבע שלמה המלך בספר משלי:

"מָצָא אִשָּׁה מָצָא טוֹב וַיִּפֶּק רְצוֹן מֶה".

(משלי יח, כב)

שמור וזכור

רעיון מופלא זה בא לידי ביטוי, בפסוק מפורסם בספר תהילים:

"אֶחָת דִּבֶּר אֱ-לֹהִים שְׁתֵּימָּם זוֹ שִׁמְעָתִי...".

(תהילים סב, יב)

דָּבַר האֱלֹהִים האֶחָד מִתְפַּצֵּל בְּאִזְנוֹנוֹ לְשֵׁנִים, כִּי אֵין אֲנוּ מְסֻגְלִים לְקְלוֹט אֶת האֶחָד בְּשִׁלְמוֹתָיו. יֵשׁ צוֹרֵךְ לְשִׁמוֹעַ אֶת הַצֵּו הַחַיִּיבִי – “אֲנֹכִי ה' אֶל־לְהִיךָ...”, וְגַם אֶת הַצֵּד הַשׁוֹלֵל כֹּל אֱלֹהוֹת אַחֶרֶת – “לֹא יִהְיֶה לְךָ אֱלֹהִים אַחֵרִים...”.

בְּעֵשֶׂרֶת הַדְּבָרוֹת שֶׁבְּסֵפֶר שְׁמוֹת נֹאמַר:

“זְכוֹר אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת לְקַדְּשׁוֹ”.

(כ, ז)

וּבְעֵשֶׂרֶת הַדְּבָרוֹת שֶׁבְּסֵפֶר דְּבָרִים, נֹאמַר:

“שְׁמֹר אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת לְקַדְּשׁוֹ...”.

(ה, יב)

הַבֵּיטוּי “זְכוֹר” מְבַטֵּא פְּעוּלָה חַיִּיבִית שֶׁל קִידוּשׁ בְּיוֹם הַשַּׁבָּת, הֵן בְּתַפִּילָה וְהֵן עַל הַיַּיִן. לְעוֹמֵת זֹאת הַבֵּיטוּי “שְׁמֹר” מְבַטֵּא הַיִּמְנְעוֹת מְעִשִּׂית מְלֹאכָה אֲסוּרָה בְּיוֹם הַשַּׁבָּת.

הַגְּמָרָא קוֹבַעֵת בְּמִסְכַּת רֵאשׁ הַשָּׁנָה:

“זְכוֹר וְשְׁמֹר בְּדִיבּוּר אֶחָד נֹאמְרוּ מֵהַ שְׁאִין הַפֵּה יִכּוֹל לְדַבֵּר וְאֵין הָאוּזֵן יִכּוֹלָה לְשִׁמוֹעַ”.

(רֵאשׁ הַשָּׁנָה כז.)

כְּלוֹמֵר, ה' הַשְּׁמִיעַ זֹאת בְּדִיבּוּר אֶחָד, וְאֲנַחְנוּ שְׁמַעְנוּ שְׁתֵּימָּם.

נִסְבִּיר זֹאת, בְּצוּרָה יוֹתֵר בְּרוּרָה.

הָאֲמִירָה “אֲנֹכִי ה' אֶל־לְהִיךָ”, מְבַטֵּאת אֶת הַמְּצִיאוֹת הָאֶחָת וְהַיַּחֲדָה, הַמְּלֹאָה בְּנוֹכְחוֹת ה'. בְּפִשְׁטוֹת, אֵין מְקוֹם לְשׁוֹם יְשׁוֹת אַחֶרֶת שֶׁתִּהְיֶה נוֹכַחַת. מְשׁוֹם כֵּךְ, לְכַאוּרָה הַצִּיּוּי “לֹא יִהְיֶה לְךָ אֱלֹהִים אַחֵרִים” מִיּוֹתֵר.

בְּכֹל זֹאת, מְכִיּוּן שְׁאֲנוּ בְּנֵי אָדָם זוֹגִיִּים, לֹא נִבִּין אֶת הַחַיִּיב לְעַמְקוֹ, עַד שֶׁלֹּא נִשְׁמַע בְּפִירוּשׁ גַּם אֶת הַשְּׁלִילָה. ה' הוּא הָאֱלֹהִים, וְרַק ה' הוּא הָאֱלֹהִים, אֵין עוֹד מְלַבְּדוּ.

מְכַאֵן הַקִּישׁ מִשֶּׁה רִבְנוּ לְיוֹם הַשַּׁבָּת.

לְכַאוּרָה, דִּי בְּצִיּוּי – “זְכוֹר אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת לְקַדְּשׁוֹ” מִפִּי הַקַּב"ה. יוֹם הַשַּׁבָּת הוּא הַיּוֹם הַקָּדוּשׁ בִּה"א הַיְדִיעָה, הָאֶחָד וְהַמִּיּוּחָד מוֹל שֵׁשֶׁת יְמֵי הַמַּעֲשֶׂה; וּמְכִיּוּן שְׁכַךְ, בְּרוּר שְׁאֵין בּוֹ מְקוֹם לְהַכְנִסֵת מְלֹאכַת חוֹלִין כְּלִשְׁהִי.

וְאֲכֹן, פִּירוּשׁ “בְּדִיבּוּר אֶחָד נֹאמְרוּ” מְשַׁמְעוֹתוֹ, שֶׁה' אָמַר “זְכוֹר” בְּצוּרָה שֶׁלֹּא הוֹתִירָה מְקוֹם סִפְק לְמִשֶּׁה, שֶׁהוּא שׁוֹמַע בְּבִירוּר גַּם אֶת הַשְּׁמֹר”. מְשׁוֹם כֵּךְ, כֹּאֲשֶׁר חִזַּר מִשֶּׁה עַל הַתּוֹרָה בְּמִשְׁנֵה תּוֹרָה, הַשְּׁמִיעַ אֶת אֲשֶׁר קִלְטָה אוּזְנוֹ, שֶׁהִיא תּוֹסַפֵּת “שְׁמֹר”, הַמְּבַטֵּא אֶת הַיִּמְנְעוֹת מְעִשִּׂית מְלֹאכַת חוֹלִין אֲסוּרָה.

עבורנו, רק שילוב של פעולת הזיכרון של יום השבת יחד עם הימנעות ממלאכה, יעניק את המימד הרוחני העליון, הנוסף והנכסף של יום השבת. גם אלו הם כעין שני כרובים שהקול הנבואי יוצא מבין שניהם.

■ תאומים ותמים

הלולב שאנו נוטלים בחג הסוכות, בנוי בצורה מיוחדת במינה. משני צידי השדרה, מכאן ומכאן עולים עלים רצופים, המגיעים עד לנקודה העליונה של הלולב ושם הם מתאחדים. הנקודה הזאת נקראת 'תיומת'. המילה הזאת נגזרת מן המילה 'תמים', המבטאת אחדות ושלמות. אם ה'תיומת' הזאת נחלקת לשנים בצורה ניכרת לעין, הרי הלולב פסול. הוא הדין אם נפרדו רוב זוגות העלים זה מזה, הלולב פסול. (עלי הלולב זוגיים ודבוקים זה לזה בגבם).

בנוסף, אם כל העלים עולים מלמטה רק מצידו האחד של הלולב, הלולב פסול. כלומר, כשרות הלולב תלויה בעובדת היותו זוגי מלמטה ואחד למעלה. זה מתקשר עם פסוק נוסף בפרשה:

”וַיְהִי תְאֵמָם מִלְמַטָּה וַיִּחַדְדוּ יְהִי תַמִּים עַל רֵאשׁוֹ...” (שמות כו, כד)

בנוסף לפשט הפסוק העוסק בהתאמת הקרשים זה לזה, מובע כאן רעיון מופלא. מלמטה הם תאומים - כלומר זוגיים. אך כשמגיעים למעלה, הם מתאחדים לתמימות ושלמות אחת.

בתפילת שחרית, בברכות קריאת שמע, אנו פותחים בשילוב אור וחושך: ”יוצר אור ובורא חושך”. גם בתפילת ערבית אנו משלבים את השניים: ”גולל אור מפני חושך...” הזוגיות הזאת מתאחדת בהמשך, ב'קריאת שמע':

”שְׁמַע יִשְׂרָאֵל ה' אֱלֹהֵינוּ ה' אֶחָד.” (דברים ו, ד)

זאת ועוד. אנו משתדלים לקרוא פסוק זה בשעת הנץ החמה בבוקר, שהיא שעת התאחדות הלילה והיום. בנקודה הזאת מופיע הקול הנבואי וגילוי כבוד ה'.

